



Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

6. - 12. avgust 2016. godine

Bilten broj 33/2016





Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Odgovornost za nepostupanje po preporukama.....	3
Kad javnom preduzeću "nije jasno" šta je izveštaj o radu	4
Prijavljivanje imovine lica koja su povezana sa funkcionerom	5
Mediji	7
U čijim je džepovima 200 miliona evra Metals banke?	7





Aktivnosti

Ovih dana bili smo u komunikaciji sa sekretarijatom organizacije Transparency International u vezi sa objavljivanjem [Globalnog barometra korupcije \(GCB\)](#), najvećeg globalnog istraživanja o korupciji, pored Indeksa percepcije korupcije (CPI). Kakvo je mišljenje građana Srbije o rasprostranjenosti korupcije u pojedinim oblastima i kakva su njihova lična iskustva, predstvićemo na konferenciji krajem septembra.

Završavamo rad na konačnoj verziji analitičkog izveštaja "Funkcionerska kampanja kao poseban vid zloupotrebe javnih resursa za političku promociju". Radna verzija ovog izveštaja predstavljena je na konferenciji koju smo organizovali u julu, a sada smo u nju uneli podatke o propisima i iskustvima pojedinih zemalja regiona, koji su predstavljeni na konferenciji, i formulisali završnu verziju preporuka za Srbiju - šta treba učiniti da bi se ovaj raprostranjeni oblik zloupotrebe sprečio.

Naše Antikorupcijsko savetovalište tokom protekle tri sedmice primilo je 23 poziva na telefon 0800 081 081 i 15 mejlova na ts@transparentnost.org.rs. Otvorili smo još 34 slučaja na osnovu informacija dobijenih poštom, preko Facebooka, ličnim kontaktima, sa interneta ili iz pres klipinga. Prenosimo nekoliko karakterističnih slučajeva iz prakse Savetovališta:

Nemački državljanin srpskog porekla se obratio prijavljujući slučaj korupcije u Konzulatu Republike Srbije u jednoj od evropskih zemalja. Stranka je rođena i živi u toj zemlji, a u slobodno vreme pro bono tumači i pruža pomoć izbeglim licima sa područja Balkana. Obratila nam se kako bi ukazala na slučaj jedne od tih porodica koja je po navodima stranke predala neophodna dokumenta u Konzulatu radi izdavanja pasoša za petanestogodišnjeg sina, ali i nakon četiri meseca od trenutka predaje dokumenata pasoš još nije izrađen. Stranka navodi da je u konkretnom slučaju reč o korupciji, pošto se inače za pasoš čeka u proseku dve nedelje.

ALAC stranka se obratila sa tvrdnjom da postoje kriminalne i koruptivne radnje u Auto-moto savezu Srbije. Stranka navodi da je zajedno sa više od 700 kolega ukazivao već na ove radnje kako bi AMSS spasili od propasti, organizovani su čak i protesti a stiglo se i do razgovara sa premijerom. Posebno je ukazivano na delovanje tadašnjeg generalnog sekretara AMSS, g. Aleksandra Nikačevića. Stranka je navela da je nakon 28 godina rada u AMSS ostao bez posla. TS će najpre pokušati da pribavi što više podataka o detaljima zloupotreba.

U protekloj sedmici na našem internet sajtu i na [Facebook stranici](#) objavili smo po četiri teksta sa komentarima i linkovima na antikorupcijske aktuelnosti. Aktivnostima TS, odnosno antikorupcijskim temama koje su komentarisali predstavnici naše organizacije, bilo je posvećeno 10 tekstova u medijima prošle sedmice.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:



Pod lupom¹

Odgovornost za nepostupanje po preporukama

10. avgust 2016.

Slučaj "Savamala" (bespravno rušenje objekata u izbornoj noći 24.4.2016) još nije rešen krivičnopravno (javni tužilac se i dalje ne oglašava u pogledu rezultata istrage). Ne naziru se ni eventualne političke posledice, iako je predsednik Vlade označio kao odgovoran vrh gradske vlasti. Najzad, nema pomaka ni tamo gde je najviše posla urađeno - kod utvrđivanja propusta u radu organa uprave. Naime, Zaštitnik građana je ubrzo nakon događaja utvrdio propuste u radu MUP u noći rušenja, dao preporuke i obavezao Ministarstvo da u roku od 60 dana obavesti o otklanjanju utvrđenih nedostataka. Taj rok je istekao pre mesec dana.

[Ombudsman je tim povodom podsetio](#) da "Ministarstvo unutrašnjih poslova ni posle isteka dodatnog roka nije postupilo po preporukama Zaštitnika građana za otklanjanje utvrđenih nedostataka u radu tog organa u slučaju Savamala, niti je ombudsmana obavestilo o razlogu zbog koga ne može da izvrši preporuke, čime je prekršilo izričitu zakonom propisanu obavezu."

Zanimljivo je pitanje daljih posledica. Naime, Zakon o Zaštitniku građana, u članu 31, kaže da, kada organ vlasti ne izvrši preporuku ombudsmana, ovaj o tome može da obavesti "javnost, Skupštinu i Vladu, a može i da preporuči utvrđivanje odgovornosti funkcionera koji rukovodi organom uprave". U ovom slučaju



formalno nije postojala preporuka za utvrđivanje odgovornosti Nebojše Stefanovića. Takva preporuka bi mogla biti upućena Narodnoj skupštini koja je ministra i izabrala. Međutim, očigledno je da takva preporuka ne bi imala mnogo suštinskog efekta. Očigledan razlog za to je primat politike nad pravom i raspodela političkih snaga u Skupštini. Međutim, upitno je i da li bi takva preporuka formalno-pravno mogla da se realizuje. Naime, propusti policije u slučaju "Savamala" dogodili su se u vreme kada se Vlada već nalazila u "tehničkom mandatu", a u svakom slučaju, propuštanje ministra da postupi po preporukama ombudsmana se dogodilo u doba čekanja na izbor nove Vlade. Usled toga, sve i da je Skupština mogla da zaseda na temu smene ministra, i da je odlučila da ga smeni sa te dužnosti, Stefanović bi ipak obavljao poslove ministra do izbora novog. Drugim rečima, sve i da je došlo do smene, on bi praktično bio u istom pravnom položaju u kojem se i nalazi u poslednja 3,5 meseca ("tehnički mandat").

Ako ne može da smeni "tehničkog ministra" zbog nepostupanja po obavezujućim odlukama i preporukama nezavisnih državnih organa, ili čak preporukama i odlukama same Skupštine,

¹<http://goo.gl/PjRIEj>



Narodna skupština svakako može da te ljude ne izabere na neku novu javnu funkciju. Kada bi bilo volje među poslanicima da tako postupaju, aktuelni i budući ministar unutrašnjih poslova verovatno ne bi bio jedini koji ne bi prošao kroz taj filter.

Kad javnom preduzeću "nije jasno" šta je izveštaj o radu

9. avgust 2016.

Već četiri godine slušamo uveravanja da postoji želja i volja da se upravljanje javnim preduzećima profesionalizuje i departizuje. Odredbe Zakona iz 2012. koje je trebalo da donesu profesionalizaciju nisu dosledno primenjivane, dok su one koje je trebalo da povećaju transparentnost primenjivane od slučaja do slučaja. Odgovornosti za kršenje zakonskih odredbi nije bilo. Novi Zakon o javnim preduzećima, usvojen u februaru ove godine, propisao je više standarde i po pitanju transparentnosti i po pitanju profesionalizacije upravljanja. Čini se, međutim, da još nema pomaka u primeni.

U republičkim javnim preduzećima u kojima političkom odlukom konkursi nisu ni raspisani 2013. godine, i dalje su isti ljudi, politički postavljeni. Novi direktori treba da budu izabrani do marta 2017. Za javna preduzeća u kojima su konkursi raspisani 2013. a direktori još nisu izabrani, roka nema. Vršioći dužnosti direktora caruju iako odavno nema zakonskog osnova da sede u svojim foteljama. O zameni članova nadzornih odbora koji ne ispunjavaju uslove da budu na tim mestima ne vredi ni govoriti.

Opravdanje bi moglo biti da su nepuna dva meseca po stupanju zakona na snagu odražni izbori, da je Vlada u tehničkom mandatu, pa da

je to smetnja da se zakon počne sprovoditi. Iako mandatar tvrdi da "Vlada funkcioniše, radi sve to treba i to bez odmora". A da li nešto sprečava sama javna preduzeća da primene odredbe koje se tiču transparentnosti? Na sajtovima tek nekoliko republičkih JP mogu se pronaći biografije direktora i članova nadzornih odbora. Biografije koje bi mogle nositi naziv "radne", kako zakon propisuje, su još ređe. Godišnji programi poslovanja za 2015. i 2016. godinu našli smo na sajtovima osam, a tromesečne izveštaje o realizaciji programa za prošlu godinu i prvi kvartal ove na sajtovima šest od 13 posmatranih republičkih JP.

I ovde se mogu tražiti opravdanja – nedovoljan broj ljudi, propusti službenika, pa i reakcije pojedinih JP kojima smo se obratili to potvrđuje – posle dopisa TS i zahteva da nam dostave nedostajuća dokumenta, izveštaji su objavljeni na njihovim sajtovima.

Ali, šta reći za postupanje JP Elektromreže Srbije (inače, jedno od JP u kojima nije raspisan konkurs za izbor direktora po usvajanju



Zakona iz 2012. godine, jer je Vlada svesno kršila njegove odredbe, uz providno opravdanje da se konkurs ne mora raspisati ako je direktor postavljen pre usvajanjem novog zakona)? Na zahtev da nam dostave tromesečne izveštaje za 2015. i za prvi kvartal 2016. godine, dobili smo odgovor da im naš zahtev nije jasan jer ne razumeju koja dokumenta tražimo. U zahtevu je, inače, korišćen doslovni naziv traženog izveštaja iz člana 22 Zakona o JP, a ne bilo kakav



kolokvijalni naziv koji bi mogao da izazove nedoumicu. Zahtev koji je bio sasvim jasan nećemo pojašnjavati, žalićemo se Povereniku za informacije od javnog značaja. Istovremeno, iskoristili smo priliku da na probleme sa primenom Zakona ukažemo i Ministarstvu privrede. Naime, od Ministarstva smo nedavno dobili odgovor na naš dopis u kome smo ih informisali da radimo monitoring i da se nadamo saradnji radi unapređenja stanja u ovoj oblasti, izuzetno rizičnoj sa stanovišta korupcije. Državni sekretar, g. Stevanović, je iskazao spremnost za saradnju kako bismo zajedničkim naporima, "u postojećim pravnim okvirima obezbedili opštu pravnu sigurnost".

Informisali smo ga o postupanju JP EMS ali i generalno o lošem stanju po pitanju obaveze objavljivanja dokumenata. Ministarstvo ima priliku da načini prvi korak kako bi se u postojećem pravnom okviru obezbedila pravna sigurnost, bar tako što će podsetiti JP na njihove obaveze. A oni veliki i teški koraci tek predstoje. Pratićemo ih i redovno izveštavati javnost.

Prijavljivanje imovine lica koja su povezana sa funkcionerom

6. avgust 2016.

Iako se nacrt novog Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije još uvek nije pojavio, u medijima se svako malo mogu pročitati informacije o tome šta sve taj zakon predviđa. Ponekad je sve to praćeno ocenama da su ove promene plod zahteva EU. Za početak, još uvek nije jasno šta će sve pisati u nacrtu i zašto on nije objavljen. Možda je reč o nekim nesuglasicama između ključnih aktera u procesu pisanja (Agencije i Ministarstva pravde), kojih inače nije manjkalo u proteklih godinu i po dana, od kada je zvanično počela izrada teksta,

a možda se, kao i za mnoge druge stvari, čeka formiranje Vlade, pa da stari ili novi ministar pravde izađe zvanično sa predlogom.

Kad je reč o ulozi i zahtevima EU, ne treba praviti misteriju. Nije tajna da Brisel nije zadovoljan efektima primene pravila o prijavljivanju i kontroli imovine i prihoda funkcionera, da im je stalo da ta stvar uspe i da su spremni u tome da pomognu. To je očigledno po značaju koji se ovom pitanju daje u godišnjim izveštajima i po onome što je ušlo u akcioni plan za poglavlje 23 pregovora. Jedna od stvari kojima se AP bavi detaljno jeste i stvaranje uslova za efikasniju kontrolu imovine. Kada je reč o propisima, AP predviđa proširenje kruga povezanih lica, dostavljanje izveštaja u elektronskom obliku, mogućnost da Agencija nesmetano pristupa podacima i dokumentima u posedu organa vlasti, banaka i drugih lica, mogućnost da Agencija uzima izjave od funkcionera.

Čini se da su ove promene povezane sa određenim optimizmom u pogledu mogućnosti da se ovakvim praćenjem imovine i prihoda naiđe na trag zloupotreba ili trgovine uticajem. Iako možda nema dokaza da je funkcioner primio mito u nekom konkretnom slučaju, sama situacija u kojoj mu se imovina znatno uvećala bez zakonskog osnova trebalo bi da bude dovoljna da se otvore dalja pitanja, kontrole a možda i krivične istrage. Objavljivanje dela podataka iz tih izveštaja i sprovođenje kontrole treba da ima i preventivno dejstvo – da se funkcioneri, znajući da im imovina može biti „pod prismotrom“ uzdrže od nezakonitih radnji.

Pojam „povezanih lica“ nije nov u Srbiji. On oduvek postoji u procesnim zakonima i vezuje se za bliže ili dalje srodstvo sa funkcionerom. Takođe, oduvek je postojala mogućnost da se u



konkretnom postupku ukaže i na drugi oblik povezanosti zbog kojeg treba izuzeti funkcionera ili službenika iz nekog postupka odlučivanja (npr. dalji rođaci, prijatelji, bivši poslovni partneri, zajmodavci...).

I tako dolazimo do veze između prijavljivanja imovine i povezanih lica. Zakon o sprečavanju sukoba interesa iz 2004, i njegov sledbenik, Zakon o Agenciji, propisali su obavezu funkcionerima da prijavljuju svoju imovinu i prihode. Logično je i to što je ova obaveza proširena i na imovinu koja je u vlasništvu drugih članova porodice. Naime, tu je često reč samo o pitanju forme – „na koga“ će se voditi vlasništvo zajedničke imovine bračnih drugova i da li će kao vlasnik neke imovine biti upisan funkcioner - roditelj ili njegovo maloletno dete. Može se, uglavnom s pravom, pretpostaviti i da će funkcioner znati kakvo je pravo stanje stvari u pogledu ove imovine za taj krug lica.

Aktuelna radna verzija Zakona, koja će verovatno postati nacrt, sadrži obavezu da funkcioner podnese Agenciji izveštaj o imovini i prihodima za sebe i za povezana lica - bračnog i vanbračnog druga, roditelje i decu. U obrazloženju koje je Agencija dala još kad je prvi put predloženo ovo rešenje, kaže se da „iskustvo Agencije pokazuje da važeće zakonsko rešenje“ (prema kojem se ne prijavljuje imovina roditelja i punoletne dece) „ostavlja veliki prostor za zloupotrebe i prikriivanje stvarne vrednosti imovine i prihoda funkcionera.“ Ovaj stav je svakako tačan – sigurno je da su neki funkcioneri ciljano preneli deo imovine na svoju decu ili roditelje, kako ona ne bi podlegala kontroli. Problem je u tome što su mogućnosti da se ova mera nadzora zaobiđe praktično neograničene. Kada se uvede obaveza prijavljivanja imovine roditelja i dece, ostaće „nepokriveni“ braća, sestre, tetke i stričevi. Ako

bi i oni bili obuhvaćeni, neki funkcioneri bi preneli imovinu na još dalje rođake, na kumove, prijatelje i druge ljude od poverenja ili na neka pravna lica čiji je trag dobro skriven u poreskim rajeovima. Da ne govorimo sada o „alternativnim metodama“, kada se na naplatu zloupotrebe i trgovine uticajem čeka dok ne prođe osnov za kontrolu imovine ili kada isplata nezakonite koristi dobija neki pravni oblik (npr. isplata visokog honorara za memoare bivšeg funkcionera, vredan poklon poslovnog partnera za svadbu ćerke itd.)

To ne znači da unapred treba odustati od ove i drugih sličnih vrsta nadzora. Međutim, treba



ispravno razumeti da su takve vrste kontrole samo „poslednja šansa“, a nikako „udarna pesnica“ borbe protiv korupcije ili čarobno sredstvo za njeno otkrivanje. Primarno se treba brinuti o tome da do zloupotreba i trgovine uticajem uopšte i ne dođe. Najbolji lek za to će biti ako predsednici, premijeri, gradonačelnici, direktori i drugi budu morali da daju razumno obrazloženje za sve svoje odluke, ako proces odlučivanja bude javan i jednak u svakoj jednakoj situaciji i ako bude nekoga (npr. javni tužilac, Narodna skupština) ko će biti spreman da ih pozove na odgovornost za njihove prestupe i propuste. Primena mera poput kontrole imovine i prihoda funkcionera, ili „ispitivanja porekla imovine“ koje se takođe najavljuje ima smisla tek ako je sve drugo čisto (svaki postupak javne nabavke, davanja subvencije, prodaje javne imovine, donošenja propisa itd.), a ipak postoji bogaćenje koje se ne da razumno objasniti.



Mediji

U čijim je džepovima 200 miliona evra Metals banke?

021, Živan Lazić, 7. avgust 2016.

Portal 021 objavljuje zanimljivu analizu o mahinacijama sa nekadašnjom Metals bankom, odnosno Razvojnou bankom Vojvodine. Sve je počelo još 2008. godine, banka je u međuvremenu otišla u stečaj, preživeo je Razvojni fond Vojvodine, a postupci koji su vođeni u vezi sa malverzacijama nisu razrešeni, ni posle promena vlasti. Da li zbog toga, kako navodi autor Živan Lazić, što "vrana vrani oči ne vadi" ili je i nova vlast zadovoljna što je "neočekivano nasledila fond za finansiranje svojih privrednih favorita":



Nekada ugledna i profitna banka sa sedištem u Novom Sadu je skoro četiri godine u stečaju, brojni sudski sporovi se vode manje-više u pogrešnom smeru, a izmanipulisana javnost više se i ne pita kuda je nestao akcionarski kapital i budžetski novac, u zbirnoj vrednosti od najmanje 200 miliona evra.

Podržavljenje vodeće privatne banke

Tolika prenamena para nije moguća bez dobrog plana i bez oslonca na moćne državne instrumente upravljanja. Potvrdio je to i svojevremeno narodni poslanik LDP-a **Slobodan Maraš**, nekada direktor Poreske uprave filijale Novi Sad, kada je na sednici Odbora za finansije Skupštine

Srbije 10. septembra 2009. godine izjavio da "je još marta 2008. godine čuo da će Pokrajina podržaviti jednu privatnu banku".

Upravo podržavljenje se pokazalo pogubnim za akcionare, štediše, građane i preduzetnike, ali i veoma korisnim za grupe privatnih preduzeća i nazovi preduzeća bliskih strankama na vlasti.

"Metals banka" nije odabrana slučajno

U pitanju je bila mala, ali veoma dobra banka; prethodnu sezonu završila je sa 25,7 miliona evra profita, 13,7 odsto ukupnog i 24,3 odsto akcionarskog kapitala. Bila je među četiri kompanije na "A" listingu Beogradske berze, prva je počela da prodaje jedinice investicionih fondova, dobila je dozvolu za kastodi račune.

Pošto je poslovnu mrežu (u vlasništvu) po Srbiji raširila na 115 poslovnih jedinica, od kojih deset u centralnim delovima Beograda, uspela je da, bez dinara troška, počne poslovanje i na teritoriji susedne



Hrvatske. Kako je bila suvlasništvo 2.800 akcionara, od kojih je samo DDOR Novi Sad imao veći (18 odsto) udeo, **pokrajinska vlast je odlučila da pokaže šta može u državi gde su zaštita privatne imovine i poštovanje ugovora maglovite kategorije.**

Više nego odanog saradnika je imala u Narodnoj banci Srbije.

Precizan plan

A plan je bio podržavati banku, po svaku cenu, makar se u svetu bankara primenjena tehnika može nazivati i uzimanjem bez pitanja.

Odabran je pravi momenat, jesen kada je buknuła Svetska kriza, a panika se prenela i na srpsko tržište, pa su štediše iz banaka podigle više od milijardu evra. **Uočen je i najpogodniji dan, petak 10. oktobar,** kada banke plaćaju akumulirani tromesečni PDV i imaju problema sa likvidnošću.

Vlada Vojvodine, bez potrebe, i sa još tri pokrajinska fonda, suprotno prethodnom dogovoru, povlači depozite, a priključuje se i veliki privatni depozitar. Banka sa računa NBS povlači obaveznu rezervu, koja i služi za ovakve namene, dan završava sa pet miliona na račun, likvidnost je očuvana.

No, iz redakcije beogradskog bulevarskog lista u 15 minuta do 17h (kraj radnog vremena) zovu NBS i pitaju šta se dešava u "Metals banci", iz centralne banke odgovaraju da ima problema u povlačenju depozita. Sutradan se u Večernjim novostima pojavljuje izuzetno oštra klasifikacija slučaja, a tokom vikenda paljba po menadžmentu banke.

Štediše, u sklopu šire panike, podižu 11 miliona uloga, država zabranjuje vlasnicima depo-računa da upravljaju sopstvenim novcem i 17. oktobra se proglašava nelikvidnost. Sedam dana kasnije uvodi se prinudna uprava, koju čine **Đorđe Jevtić**, iz sektora za kontrolu NBS i **Srđan Petrović**, kadar DS, prethodno direktor Poslovnog prostora i kraće vreme izvršni direktor u "Metals banci".

Štetočinstvo prinudne uprave

Ispostaviće se da je period pod prinudnom upravom najgori, kada se odobravaju najproblematičniji plasmani.

Darku Šariću za kupovinu hotela "Putnik" i "Vojvodina", firma NIPCO osnovana u julu i bez kreditne istorije dobija 18,5 miliona kredita, od kojih se 5,5 miliona vraća na lične račune u banku i podiže u kešu, tu su i krediti "Unihemu", "Viktoriji" i "Farmakomu". Prethodno su koupravnici prodali bančnih 19 miliona evra "zlatne rezerve" po 75 dinara za evro, a kod NBS podigli dve milijarde dinara za održavanje likvidnosti uz neverovatnu kamatu od 26,75 odsto, što je kasnije i vraćeno centralnoj banci.

Depozitna struktura je narušena, krenulo se na akcionarsku, pa su reklasifikovani u D grupu rizičnosti brojni krediti, što je uslovalo da banka višestruko veću svotu izdvoji na ime obavezne rezerve. Tako je veštački napravljena rupa u akcionarskom kapitalu i pojavila se potreba za dokapitalizacijom, pa se za 1. juli 2009. godine zakazuje Skupština akcionara kako bi se sprovela zatvorena dokapitalizacija, znači za postojeće akcionare.



U međuvremenu, **vrednost akcije je sa 42.600 pala na 3.400 dinara** i, mimo pravila, kopravnici se odlučuju za otvorenu dokapitalizaciju, na kojoj Vlada Vojvodine za 32 miliona evra postaje 62-odstotni vlasnik. Koliko je to jeftino, govori podatak da je na Beogradskoj berzi 8. avgusta 2008. godine, kada je banka svrstana na "A" listing, vredela oko 143 miliona evra.

Dve računovodstvene metode

Na Skupštini, dugogodišnji direktor **Ananije Pavićević**, koji je 18 godina razvijao banku i niti dan nije bio u nelikvidnosti, objašnjava da je prehodnu godinu, uprkos nedaćama, završio sa 973 miliona dinara profita, dok kopravnici tvrde da je banka poslovala četiri milijarde u minusu.

Ovlašćeni revizor **Nataša Milojević** pojašnjava da je Pavićević primenio međunarodnu računovodstvenu metodu, kopravnici domaću, koja je i izmišljena kako bi se političkim strukturama omogućilo da manipulišu. Zapravo, banka je poslovala pozitivno, ali je profit sakriven u prekomerno uvećanom izdvajanju u obaveznu rezervu.

Mada su se **DDOR** i tajkunske firme **MK komerc, Smart i Viktorija** odmah slistile uz vlast, predstavnici preduzetničkih i manjih firmi nisu hteli da glasaju za nezakonit i netačan izveštaj i nije usvojen plan o eksternoj dokapitalizaciji. Sesija se prekida, i suprotno statutu banke, sutradan nastavlja, kada iz Beograda stiže odlučujući glas u korist predloga prinudne uprave.

Uloga kreativnog knjigovodstva

Time je Metals banka podržavljena i nastavljene su mahinacije "kreativnog knjigovodstva", odnosno, ispumpavanja para u privatne džepove.

Ilustrativan je primer kredita od 275 miliona firmi BC Incol, hipotekarno obezbeđen zgradom Lutrije Vojvodine na Bulevaru oslobođenja u Novom Sadu.

Reklasifikovan je u D, najrizičniju od grupa, a uprava je odobrila 385 miliona dinara kredita NIPCO, pod uslovom da za 275 miliona otkupi zgradu od BC Incol, a ova firma vrati kredit. Kako je naplaćen kredit iz najrizičnije grupe, podeljen je bonus rukovodećoj garnituri.

Ovakva računovodstvena igra, jeftin trik, služi da se državne, ili tuđe, pare prebace u džepove zaštićene političkom pozicijom i po sebe povoljno kreiranom regulativom.

Tužbe šest godina na početku

Kada je banka podržavljena, nekoliko malih akcionara, ujedno i komitenata banke tuže "Metals banku" za nelegalno vođenje skupštine, dok Pavićević tuži NN lice iz Vlade Vojvodine, kopravnike Petrovića i Jevtića, guvernera Radovana Jelašića i viceguvernerku Miru Jović - Erić, te predsednika Komisije za hartije od vrednosti Milka Štimca za lažno prikazivanje podataka i iskonstruisanu nelikvidnost. Prinudna uprava tereti Pavićevića i prve saradnike da je grupi malih preduzeća odobrio nedovoljno obezbeđene kredite i time uzročio 1,6 milijardi gubitaka.



Mada su proveli jedanaest meseci u pritvoru, **država nije uspjela ništa precizno da dokaže** i sporovi su posle šest godina još na početku. Brojni napisi i tv reportaže u kojima su ružio menadžment banke i sporila poslovnost svedoče o stanju medija u Srbiji, ali, još više, o stanju u pravosuđu koje, bez signala vlasti, ne oseća obavezu da proces privede kraju.

U međuvremenu, banka pokušava da preduzeća koja su je tužila, ali koja je i kreditirala, otera u stečaj, navodno usled nemogućnosti da naplati kredit. Međutim, **poenta je dabanka i neće povrat novca, već da firme utera u stečaj**, kada se gasi preduzeće ali i svi započeti sporovi, u ovom slučaju tako neugodni po čelne ljude NBS i Vladu Vojvodine. Ipak, pedesetak malih akcionara ponovo tuži banku, jer ih novi većinski vlasnici nisu isplatili, a bili su obavezni.

Razvojna žuto-plava banka

Iz cele zapetljancije, većinski vlasnik je pokušao izaći preimenovanjem u **Razvojnu banku Vojvodine** i stvaranjem utiska u javnosti da je reč o nekakvoj posebnoj finansijskoj instituciji.

Međutim, po našim propisima, u Srbiji nije moguće osnovati nikakvu specijalizovanu banku, pogotovo ne razvojnu. Tako je ustvari pod ovim nazivom poslovala klasična komercijalna banka, i to loše, jer je na kraju 2012. godine, uprkos nekoliko ciljnih dokapitalizacija tokom kojih su Vlada Srbije i Vlada Vojvodine upumpale u banku osam milijardi dinara, i došli do srazmere 78:22 u srazmeri suvlasništva, banka zabeležila akumulirani minus od 12 milijardi dinara.

Mada je Vlada Vojvodine zahtevala dodatnu dokapitalizaciju sa 15 milijardi, Vlada Srbije se odlučila za stečaj, što znači da su računi pravnih i fizičkih lica i oko 150 miliona evra vredni obezbeđeni krediti preneti u Poštanski štedioncu, dok Agencija za osiguranje depozita kontroliše stečajni postupak u kome se pokušavaju naplatiti teško naplativi plasmani.

Među njima se posebno ističe oko 3,2 milijarde dinara izdatih u 28 kredit preduzećima iz "Borovica grupe" ili milijardu dinara kredita "Kolbisu", gotovo zaboravljenoj klanici, tu su i preduzeće rođaka čelnika Demokratske stranke, itd.

Kada se Vlada Srbije odlučila za stečaj, **Bojan Pajtić** je ustvrdio kako je reč o "političkoj odluci", pozivajući se na to da je istovremeno odlučeno da se dokapitalizuje Komercijalna banka, takođe u većinskom državnom vlasništvu. Međutim, dubioza RBV je bila neuporedivo veća, a Komercijalnoj banci je dat rok dokle mora da se privatizuje.

Kao svaka državna vlast, i pokrajinska se pokazala očajnim vlasnikom banke, mada se preduzeća bliska DS ne bi saglasila sa ovom ocenom. Razumljivo, otkada je podržavljena, "Metas banka", kasnije RBV, je u velikoj meri poprimila žuto- plavu boju.

Zapravo, Vlada Vojvodine može biti prezadovoljna i ovakvim raspletom. Jedna od dokapitalizacija je obavljena emisijom obveznica Republike Srbije i Pokrajine Vojvodine. Taj novac je pri odlasku RBV u stečaj, suprotno zakonu, iskorišćen da se iz banke izdvoji nova institucija - **Razvojni fond Vojvodine** i u njega izmeste najvrednije nekretnine banke, uključujući i **velelepno zdanje u Stražilovskoj ulici** u Novom



Sadu, te mnogi dobri plasmani iz vremena "Metals banke", obezbeđeni hiljadama hektara najkvalitetnijeg zemljišta.

I ovaj fond služi da vlast kreditira svoje privredne favorite.

Akcionari drastično pokradeni

Poslednjih dana može se čuti da će samo iz poslovanja RBV u stečaju biti isplaćeni svi poverioci, doduše od prijavljenih 8,2 milijarde sud je priznao samo 2,1 milijardu potraživanja, a da će akcionarima ostati dve do tri milijarde dinara dobiti. **A gde je poslovanje Razvojnog fonda Vojvodine?**

Rasplet pokazuje koliko je "Metals banka" od starta dobro koncipirana da je i brojni problematični plasmani tokom prinudne uprave i nakon preimenovanja u Razvojnu banku Vojvodine nisu mogli oboriti. Ipak, ostaje činjenica da su početnih 2.800 akcionara žestoko oštećeni time što je poslednja vrednost akcije bila 352 dinara, dok je emisiona bila 5.500 dinara, a u jednom trenutku je dostigla i neverovatnih 69.000 dinara

Tragom novca

Optimisti su očekivali da će se posle krupnih promena u vlasti 2012. godine, ubrzati sudsko razrešenje sporova, da će se slučaj ponovo propitati, tim pre što je prethodnih sezona kao opozicija često spominjala "krađu Metals banke".

Međutim, "**vrana vrani oči ne vadi**" i nova vlast nije ispoljila ambiciju da spor reši, uključujući i krivičnu odgovornost za kršioce propisa. Nije se ništa dogodilo.

Objašnjenje je lako naći. Nova vlast je, neočekivano, nasledila fond za finansiranje svojih privrednih favorita, dok slučaj pokušava interpretirati tako što je Demokratsku stranku optužila da je pravila navodnu državnu banku za Vojvodinu. Poenta je da SNS i brojne manje desničarske i nacionalno obojene stranke ovim pokušavaju da sebi podignu rejting u svojoj ciljnoj grupi, a i da političkog protivnika zaduže ako se politička sreća promeni.

Potpuno je neosnovano posmatrati RVB kao nekakvu regionalnu banku. Davati kredit brodaru Borovici u trenutku kada od 65 asfaltnih baza u Vojvodini, za koje ovaj prevozi šljunak, pesak, kamen i petrohemijske mase je na ivici suludosti i može se samo nagađati kuda je otišao sav taj novac, recimo budžetskih 202 miliona evra, što za privatizacionu (nezakonitu?) kupovinu, što kroz sukcesivne dokapitalizacije banke.

Nužno je precizno saznati tokove novca, bez toga nema rešenja. Upravo to izbegava i aktuelna vlast, baš kao i ona prethodna, žuto-plava.

